

בחוקותי *

דער רמב"ם פסק'נט: כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה אחר היובל והחרימה הרי זו מותרת ויוצאה לאחיו הכהנים שנאמר לכהן תהי' אחוזתו מלמד ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל שאם החרימה היא מותרת מיד.

פרעגט דער מנחת חינוך:

(א) פון וואָנעט נעמט דער רמב"ם אָן דער דין „יוצאה לאחיו הכהנים" אין אויך ווען דער כהן האָט מחרים געווען שדה חרמו? די גמרא רעדט דאָך נאָר ווען אַ כהן „הקדיש שדה חרמו"⁶.

נאָכמער: אַ כהן קען גאָרניט מחרים זיין, ווי די משנה זאָגט אין פריערדיקן פרק „הכהנים והלוים אין מחרימין". דער גאָנצער דין חרם אין ניט שייך ביי כהנים ולויים מגזירת הכתוב, און ס'איז קיין נפק'מ ניט וועגן וועלכער פעלד עס רעדט זיך, צי דאָס איז געווען זיינע פון פריער, אָדער ער האָט עס באַ-קומען שפעטער באיזה אופן שהוא; וואָרום אפילו מטלטלין אין מחרימין, ווי די משנה זאָגט, און ווי דער רמב"ם אליין פסק'נט אין דער הלכה שלאח"כ⁷, „קרקע או מטלטלין של כהנים ולויים אינם מחרימין אותן".

היינט פון וואָנעט נעמט דער רמב"ם אָן אַ כהן קען מחרים זיין שדה חרמו?⁸

א. ווען איינער האָט מקדיש געווען אַ שדה אחוזה און ער האָט עס ניט גואל געווען, אָדער דער גזבר האָט עס פאַר-קויפט צו אַן אַנדערן, שטייט אין פסוקי „והי' השדה בצאתו ביובל קודש לה' כשדה החרם לכהן תהי' אחוזתו", אָז עס גייט אַרויס צו די כהנים ביובל פונקט ווי אַ שדה החרם וואָס ווערט געגעבן צו כהנים.

אין סיום מס' ערכין? שטעלט זיך די גמרא אויף די ווערטער „כשדה החרם לכהן תהי' אחוזתו" און פרעגט „מה ת"ל (וואָס לערנט „שדה החרם" אויף אַ פעלד וואָס איז יוצא לכהנים ביובל?) מנין לכהן שהקדיש שדה חרמו, שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים (אם לא יגאלנו שהרי היא שלו כשדה אחוזה כו') והרי היא תחת ידי תהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני זוכה (א) שדה אחוזה פון אַ ישראל איז יוצא לכהנים ביובל, „הי' לי חלק בה"⁹ בשל עצמי לא כל שכן, ת"ל והי' השדה בצאתו ביובל קודש לה' כשדה החרם כו' בא ללמד ונמצא למד מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל מה שדה אחוזה של ישראל (ווען אַ כהן האָט דאָס גואל גע-ווען פון הקדש)¹⁰ יוצא מתחת ידו (ביובל) ומתחלקת לכהנים אף שדה חרמו יוצא מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים¹¹.

(6) הלכות ערכין וחרמין פ"ז ה"ו.

(7) מצות שנו עיי"ש בארוכה.

(8) במגדל עוז רדב"ז וכו"מ צייגט המקור

לרמב"ם מהגמרא הנ"ל.

(9) כה, א.

(10) שם ה"ו.

(11) בלח"מ לרמב"ם שם: והביא הדין בכהן

(*) וסיום מס' ערכין.

(1) פרשתנו כז, כא.

(2) לד, א. ושם כט, א.

(3) פרש"י שם.

(4) משנה שם כה, סע"א ובגמרא שם ע"ב.

(5) וראה שם בהמשך הגמרא. ובמפרשים שם.

הבית¹⁵, וואס ער איז אין דעם זוכה אחר היובל.

עס איז אבער ניט גלאטטיק בלשון הרמב"ם (נוסף ע"ז וואס לפ"ז צ"ע — פון וואנעט איז דער מקור פון דעם דין אין רמב"ם¹⁶ — איז) פון סיום לשונו „מלמד ששדה חרמו לוי איז משמע", אז ער רעדט וועגן חרמי כהנים¹⁸.

ג. בנוגע דער דריטער שאלה הנ"ל (סעיף א) פון מנ"ח, איז משמע פון אג" דערע מפרשים¹⁹ אז מיט די ווערטער „שזכה בה אחר היובל" מיינט דא דער רמב"ם אז אנדער פאל און ס'דארף שטיין (אדער ס'איז כאילו ווי דער רמב"ם וואלט געשריבן) „אז שזכה בה אחר היובל", א שדה אחוזה של ישראל וואס דער ישראל האט מקדיש געווען און לא פדאה, וואס דעמאלט איז יוצאה לכהנים ביובל²⁰ — איז אויך אזא פעלד קען דער כהן מחרים זיין „שזכה בה אחר היובל" — איז מוחרמת מיד.

מ'דארף נאך אבער פארשטיין: פאר- וואס איז דער רמב"ם מדייק און מקדים

ב) פון וואנעט נעמט דער רמב"ם וואס ער שרייבט בסיום לשונו „שזכה בה אחר היובל" מוחרמת מיד? אין גמרא ווערט בלויז דערמאנט אז „יוצאה לאחיו הכהנים" (ונשנה ונשלש בלשון זה¹²), עס שטייט אבער ניט אין גמרא אז מ'לערנט ארויס „שזכה בה אחר היובל" מוחרמת מיד.

ג) דער לשון הרמב"ם בתחלת ההלכה „שזכה בה אחר היובל" איז אינגאנצן ניט פארשטאנדיק: יובל האט קיין שייכות ניט צו חרמי כהנים, א כהן איז זוכה אין די חרמים שטענדיק (סיי לפני היובל סיי ביובל און סיי לאחר היובל¹²), און ווי דער רמב"ם פסקנט בהלכה שלפנ"ז¹³, אז די חרמי כהנים „הרי אלו ניתנו לכהן שבאותו משמר בשעה שהחרים".

ב. מען וואלט געקענט זאגן (ווי ס'איז משמע פון מפרשים¹⁴) אז „והחרמה" דא מיינט דער רמב"ם ניט חרמי כהנים, נאר חרם לבדק הבית או חרם לשמים (וואס אויך וועגן זיי רעדט ער אין די הלכות שלפנ"ז), און „כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה אחר היובל" מיינט אויך א שדה חרם לבדק

(15) ראה צפ"ע שם: דנקט רק כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה דמשמע לכאורה דרק חרם גבוה אבל חרמי כהנים שפיר יש ע"ז שם אחוזה של כהן. ושם לו, ג (באמצע הטור): אבל שדה שנפלה לו או שירש או יכול גם להקדישה בל' חרם לבדה"ב כו'.

(16) כי במקום שהרמב"ם מחדש הלכה שלא נמצא בש"ס וכו' ריגיל לפרש על אחר „יראה לוי" (ראה לקו"ש ח"ב ע' 6 שוה"א להערה 32).

(17) וגם דאם הכוונה לשדה דחרמי בדם הבית הול"ל כהן שהיתה לו שדה אחוזה שזכה בה כו'. ומלשון שהיתה לו שדה חרם, מובן שקאי בהמשך להלכה שלפני זה שמדובר בחרמי כהנים.

(18) שבה מדובר בהכתוב שממנו למדין דין זה. קרית ספר (להמב"ט) כאו'.

(20) שדין זה כבר הביא הרמב"ם לפנ"ז פ"ד הי"ט. אלא שצ"ע הלשון „שזכה בה אחר היובל", דהרי זוכים בה כשהגיע היובל.

שהחרים אע"ז דכאן נקט לה ככהן שהקדיש דהכל אחד ואין קפידא. וצ"ע דע"פ הג"ל הרי אין הכל אחד, שרק מלהחרים אימעותי כהנים, ולא מלהקדיש (כמו שהקשה במנ"ח שם).

ואולי מפרש ברמב"ם „והחרמה" — חרם לבדק הבית (כמ"ש בצפ"ע דלקמן בפנים) וע"פ מש"כ בפיה"מ להרמב"ם (תמורה פ"ז מ"ג — הובא בתו"ט ערכין פ"ח מ"ו) ולא תעלה על דעתך שיש הפרש בין שאמרנו קדשי ביה ובין שאנו אומרים חרמי בדה"ב לפי שהשמות משונים והענין אחד. ראה מנ"ח שם לפנ"ז. אבל ראה צפ"ע (דלקמן הערה 15) ד"ל דכהנים אינם יכולים להחרים אף לבדק הבית רק להקדיש.

(12) ל' המנחת חינוך שם.

(13) שם ה"ה.

(14) ראה צפ"ע לרמב"ם שם פ"ד הי"ט.

דורך דעם ווערט נפקע אחוזה פון זיי והתורה אמרה „אחוזת עולם הוא להם”²⁸, אבער א שדה חרם וואס א כהן האט באקומען, וויבאלד דאס איז נישט אחוזתו, קען ער דאס מחרים זיין.

דאס איז אבער לכאורה אויך נישט מספיק, ווארום לפי איז דאס וואס דער כהן קען מחרים זיין איז עס נישט ווייל ס'איז שדה חרמו, נאר ווייל זי איז נישט אחוזתו — נישט אחוזת עולם שלו. האט דער רמב"ם געדארפט מדגיש זיין נישט (כהן שהיתה לו) שדה חרם, נאר אז עס רעדט זיך וועגן א קרקע וואס איז נישט אחוזת עולם לו (כהן שהיתה לו שדה שזכה בה (מישראל), אדער כיו"ב)?

אויך איז דער עצם סברא, אז דער חרם איז חל ווייל די שדה איז נישט אחוזה וזו ממש, צ"ע: דער לימוד ווי דער רמב"ם ברענגט דעם היקש „שדה חרמו” צו „שדה אחוזה” איז בתוכן הפכי ווי ער איז אין גמרא. די גמרא זאגט: „מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל מה שדה אחוזה של ישראל יוצא מתחת ידו ומתחלקת לכהנים כו”²⁹, ד.ה. מ'לערנט אפ שדה חרמו פון שדה אחוזה של ישראל וועלכע דער כהן האט פודה גע-ווען מן ההקדש, אז כשם ווי דארטן איז דאס נישט זיינע און זי איז יוצא מתחת ידו, „אף שדה חרמו יוצא מתחת ידו כו”³⁰.

אין רמב"ם אבער איז דער לשון „מלמד ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל”, וואס משמעותו איז — די בעלות אויף שדה חרמו, פונקט ווי שדה

„כהן שהיתה לו שדה חרם”, און בסיום לשונו איז דעם לימוד פון פסוק זאגט ער נאך „מלמד ששדה חרמו לו”²¹.

ד. אין דער עצם שאלה אויפן רמב"ם אז כהנים אין מחרימים, וואלט מען בפשטות געקענט ענטפערן²²: לדעת הרמב"ם איז דאס וואס כהנים אין מחרימין (קרקעות) — נישט סתם א גזירת הכתוב, א דין אין גברא אז ביי כהנים איז נישטא דער גאנצער דין פון חרמים²³, נאר ס'איז א דין אין חפצא אין נכסי הכהן, און ווי ס'איז מדויק אין שינוי בלשון הרמב"ם:

אין דער משנה איז דער לשון „הכהנים והלויים אין מחרימין”, און דער רמב"ם שרייבט „קרקע או מטלטלין של כהנים ולויים אינם מחרימים אותן”.

וואס דער טעם אויף דעם איז ווי דער רמב"ם איז ממשיך²⁴ „שהרי אומר²⁵ בשדה כי אחוזת עולם הוא לכם”²⁶ (וואס שטייט ביי ערי הלויים) — און דעריבער איז דער דין דוקא ביי שדות וואס זיינען בעצם זייערע מצד נתינת הקב"ה (די שדות אין ערי הלויים און וואס ירשו מאביהם²⁷), און בנוגע די שדות איז נישט שייך אז מ'זאל זיי מחרים זיין, ווייל

(21) אף שהלימוד הוא מהכתוב שנאמר בו „כשדה החרם לכהן תהי' אחוזתו”, הרי מזה גופא שלמדין הדין מכתוב זה, אף שכן הדין גם בשדה אחוזה שזכה בה אחר היובל, מובן שבעיקר דין הוא בשדה חרמו, ולהעיר שהרמב"ם שם לא הביא מהכתוב ה' „כשדה החרם”.

(22) להעיר מצפצי' הנ"ל (לו, א): וזה דוחק לומר דהך והחרימה כו' ומשום דס"ל כו'. ע"ש.

(23) כדעת המג"ח.

(24) וכ"ה בגמ' שם בטעם דלויים אין מחרימין, משא"כ בכהנים. וראה לח"מ לרמב"ם שם.

(25) בהר כה, לד.

(26) כ"ה ברמב"ם לפנינו. ובכתוב „להם”.

(27) ראה פרש"י ערכין כה, ב ד"ה ת"ל לכהן.

(28) ראה קרית ספר שם.

(29) וזה כתב הרמב"ם לפני"ו (פ"ד הכ"ג).

(30) וכן מסקנת הגמרא. דרשת רב נחמן קמ"ל אחוזתו אין חרמו לא, דלפרש"י ותוס' שם דחרמו לא הוי כאחוזת ליגאל לעולם.

אחוזת³¹ לישראל וואס ער קען זי מחרים זיין.

ה. ויש לומר הביאור בכל זה בהקדם וואס דער חינוך³² איז מסביר די שרשי המצוה פון דיני חרמים: לפי שישראל הוא העם אשר בחר האל לעבודתו ולהכיר שמו והם אינם תחת ממשלת המזלות אשר חלק השי"ת לעמים מן האומות אבל הם ת"י של הקב"ה מבלי אמצעות מלאך ומזל וכמ"ש כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו כו' לא תנוח בהם רק טובה ושפע ברכה ורוח נדיבה וטהרה תסמכם. וההפך והיא המארה והחרם על אויביהם ושונאיהם של ישראל וע"כ כי יקצר רוח אחד מהם ויוציא מפיו לשון קללה וחרם על ממונו וקרקעותיו שהם תחת הברכה הודיעו הכתוב שא"ל לו להוציא מרשות המבורך לרשות אחר לפי שכל אשר לישראל שהם חלק השי"ת לו הוא ומה שקנה עבד קנה רבו אבל מ"מ אחר שידענו באמת כי כוונת המחרים להוציא אותו דבר מרשותו ראוי להשלים חפצו וישוב לרשות אדוניו³³ ויהי קודש כו' ומה השורש הוא שארז"ל שכל אשר ללויים ולכהנים בין קרקע בין מטלטלין אין מחרימין אותן כלומר שאפילו אמר הכהן או הלוי על שדהו שי"ה חרם אינו נתפס כלל כי הוא כשוכן בית אדוניו מקום הברכה והחסד והטוב וכל אשר יש לו להשי"ת הוא ובתוך הברכה אין מקום לחרם חלילה.

ולכאורה איז נישט פארשטאנדיק דער חילוק צווישן א ישראל וואס קען מחרים זיין און א כהן ולוי וואס אין מחרימין: אויך בא א ישראל איז דאך אין מקום „לחרם חלילה“, און ווי ער זאגט פריער, „א"ל לו להוציא מרשות המבורך לרשות אחר.“ ס"איז בלויז „אחר שידענו באמת כי כוונת המחרים להוציא אותו דבר מרשותו ראוי להשלים חפצו וישוב לרשות אדוניו ויהי קודש“. היינט פאר- וואס זאל מען אזוי נישט זאגן אויך ווען א כהן אדער א לוי זיינען מחרים, אז ס"איז יוצא מרשותו ויהי קודש³⁴?

נאר דער חילוק איז: נכסים פון א ישראל, וויבאלד אז זייער שייכות צו חלק השי"ת איז נישט מצד (און אין) זיי גופא, נאר מצד דעם אידן — מה שקנה עבד קנה רבו, דעריבער איז כאטש עס איז נישט חל דער ענין החרם (היפך הברכה) על הנכסים, נאר עס ווערט קודש, וויבאלד אבער אז דאס וואס די תורה איז דאס מוציא מרשותו איז סיבתה „כוונת המחרים“, „וחפצו“ (שבלבו) וועלכע דריקט זיך אויס בלשון חרם וואס ער האט גענוצט, וואס מצד די נכסים מצ"ע וואלט עס געקענט חל זיין — איז חל עכ"פ דער שם חרם אויף דער פעלד, און דער היפך הברכה בנכסים אלה בנוגע דעם מחרים ס"איז יוצא מרשותו („וישוב לרשות אדוניו ויהי קודש“). און ווי דאס איז כפשוטו אז זי ווערט אנגערופן שדה חרם.

משא"כ ביי כהנים ולוים, וויבאלד אז די נכסים עצמם זיינען „כשוכן בית

31) וראה לשון הרמב"ם לעיל פ"ד הי"ט: „ותהי אחוזה להם“. ושם סוף הלכה כ': „תחזור לכהנים כאילו הם בעלי“.

32) מצוה שנו. ולהעיר דהחינוך ברוב הענינים ככולם הולך בשיטת הרמב"ם.

33) השי"ת (כנ"ל) — וכדלקמן „כשוכן בית אדוניו“.

34) להעיר מקושיית הרא"ש (הובאו בשטמ"ק ערכין כח, א. א. אות ז) על הדין שהכהנים אין מחרימין משום שהחרמים שלהם — „מאי נתינת טעם הוא זה מ"מ יהא חרם וימעלו בו עד שיאמר אני רוצה ליכות בו כו'“.

ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל
שאם החרימה היא מוחרמת מיד". אז די
שדה האט א דין ווי א שדה אחוזה ליש-
ראל, ניט ווי אחוזות של כהן; דאס וואס
דער שדה חרם אדער די שדה שוכה בה
אחר היוכל איז מוחרמת, איז ניט אזוי
(מצד השליה) ווייל דאס איז ניט
אחוזות אויף וועלכע ס'איז געזאגט גע-
ווארן אחוזות עולם היא להם, נאר (מצד
החיוב) ווייל ס'איז א שדה חרמו³⁵, אויף
איר איז שוין חל געווען שם חרם, די
שדה האט געהאט די אפשריות פון חרם,
כנ"ל, ובמילא — ווערט אט די שדה
אפילו נאכן אנקומען ברשות הכהן, ניט
ווי אחוזות וואס איז „כשוכן בית
אדוני". און דעריבער „אם החרימה היא
מוחרמת מיד".

און דאס איז דער חילוק פון דעם
היקש אין גמרא „מה שדה אחוזה של
ישראל יוצא מתת ידו ומתחלקת לכהנים
אף שדה חרמו יוצא מתחת ידו ומתחל-
קת לאחיו הכהנים"³⁹, און דעם לימוד
אין רמב"ם: אין גמרא איז דער לימוד אז
ס'בלייבט ניט זיינער נאר מתחלקת
לאחיו הכהנים⁴⁰, אין רמב"ם איז דער

38) עפ"י יש לבאר הסדר דהלכות אלו ברמב"ם,
דלכאורה הדין בהלכה ו' כהן שהייתה לו שדה
חרם (ותחלת הדין) הוצרך לכתוב אחר הדיון בהדין,
שקרקע כו' של כהנים אינם מחרימין אותה ובהמשך
לזה משא"כ בכהן שהייתה לו שדה חרם שבוה יכול
להחרים —

אלא ששדה חרם של כהן, שהכהן יכול להחרים
הוא לא (רק) מצד המיעוט שאינו אחוזת עולם,
ובמילא יכול להחרים כ"א מצד החיוב כנ"ל בפנים.
ובא בהמשך להלכות לפנ"ז שהוא כמו ישראל
שהחרים חרמי כהנים.

39) וכן כתב הרמב"ם לעיל פ"ד הכ"ג לענין
המקדיש שדוה ופדה אותה כהן מיד ההקדש עיי"ש
40) ובזה י"ל דקמ"ל דשייר לכל השבט, וראה
תוד"ה מי דמי, ולהעיר מתירין רמי בר חמא שם כו'
הואיל וכתבי ואיש את קדשיו כו'. וראה פרש"י שם.
ובפרש"י שם כט, א ד"ה שהקדיש: ועכשיו שאני
מוחק בה כו'.

אדוניו מקום הברכה והחסד והטוב וכל
אשר יש לו להשי"ת הוא" — איז אין
זייערע נכסים ניט שייך אפילו ניט שם
חרם בנוגע די כהנים ולוים, וואס זאל
גורם זיין די יציאה מרשותם.

ו. און וויבאלד אז דאס וואס כהנים
אין מחרימים, איז ווייל אויף זייער אחוזה
קען ניט חל זיין דער שם חרם. דערי-
בער איז א כהן וואס האט באקומען א
שדה חרם פון א ישראל, וואס אויף איר
מצ"ע האט געקענט זיין דער שם חרם
— קען חל זיין אויף איר דער שם חרם
אפילו ווען זי איז שוין ברשות³⁵ הכהן³⁶.

ועד"ז א שדה של ישראל וואס זכה בה
(הכהן) אחר היוכל, וואס די אחוזה איז
ניט געווען שוכן בית אדוני, ובמילא איז
אין איר געווען אן אפשריות אז זי זאל
נחרם ווערן ע"י הישראל, בלייבט די
אפשריות אויך ווען די שדה קומט אן
צום כהן³⁷.

און דאס לערנט דער רמב"ם ארויס
„שנאמר לכהן תהי אחוזותו מלמד

35) אף שחרמי כהנים כל זמן שהן בבית בעלים
הרי הן הקדש לכל דבריהם. שנאמר כל חרם
בישראל קדש קדשים הוא לה' נתנו לכהן הרי הן
כחולין לכל דבריהם שנאמר כל חרם בישראל לך
יהי" (ערכין כט, א. רמב"ם שם ה"ה), כשאר ממונו
של כהן (פרש"י שם), שיהיו מותרים אפי' לזרים
(רדב"ז לרמב"ם שם). וראה פרש"י בכורות לב,
ס"א.

36) ויש להסביר זה — שהשינוי מרשות ישראל
לרשות הכהן אינו משנה עצם השדה שיהי „כשוכן
בית אדוני השי"ת".

37) וראה לח"מ שם ה"ז: וכן נקטה כשדה החרם
מאי דקאמרה הברייתא כשדה שיוצאה לכהנים והכל
אחד.

(*) כ"ה ברמב"ם שם. ובברייתא (ערכין ובכורות
שם) כהקדש. אבל בבכורות שם לפנ"ז: אי בי בעלים
הקדש ניהו.
(**) שאמורין בהנאה ומועלין בהן (רבינו גרשום
ערכין שם).

הטעם והדעת איז דא אַזויפיל נוגע ביז ס'ווערט אַ הלכה גלייך בתחלת⁴⁶ מס' ערכין „הכל מעריכין לאתוי מאי לאתוי מופלא סמוך לאיש״ — וויבאלד אַז דער גאַנצער ענין פון ערכין איז פאַרבונדן מיט טעם ודעת⁴⁷.

ועד׳ לערנט מען אַפּ בנוגע צו חרמים וועלכע זיינען אויך בפרשת ובמס' ערכין, אַז די גדרים ודינים שלהם זיינען ניט קיין גזה״כ, נאָר מצד הטעם. און דעריבער לערנט דער רמב״ם דעם סיום הגמרא „קמ״ל אחוותו אחוותו אין חרמו לא״, אַז דאָס איז פאַרבונדן מיט׳ן טעם מיוחד וואָס איז דאָ בחרמו. ובמילא קומט דערפון אַרויס אַז חרמו קען אַ כהן יע מחרים זיין⁴⁸.

ח. ס׳איז ידוע⁴⁹ דער סיפור מיט ר' הלל פאַריטשער⁵⁰: זייענדיק אַ יונגער-מאן האָט ער געוואלט זען דעם אַלטן רבי׳ן און ער האָט ביי זיך געהאַט צו געגרייט אַ קשיא אין מס' ערכין אויף צו פרעגן דעם אַלטן רבי׳ן. ווי נאָר דער אַלטער רבי איז אַריינגעגאַנגען אין צימער וואו ר' הלל האָט זיך געהאַט באַ-האַלטן, האָט ר' הלל דערהערט ווי דער אַלטער רבי זאָגט (בניגון הידוע) „אַז אַ

לימוד „ששדה חרמו לו כשדה אחוזה לישראל שאם החרימה היא מוחרמת מיד״, אַז ס׳איז חל אויף איר שם חרם, ס׳איז יוצא מרשותו (און עס ווערט קדוש בקדושת הגוף⁴¹).

און דער רמב״ם נעמט דאָס אַרויס פון מסקנת הגמרא⁴²: איצטריך סד״א הואיל וכתוב כי אחוזת עולם הוא להם הא נמי אחוזתו היא קמ״ל אחוזתו אחוזתו אין חרמו לא, אַז מ'קומט בעיקר שולל זיין אַז חרמו ווערט ניט אחוזתו, ובמילא איז חל אויף דעם דער דין ושם חרם⁴³.

ז. והנה לכאורה איז דאָס אַ חידוש צו מחדש זיין אַ טעם בדין און עפ״ז מחדש זיין אַ (חילוק אין) הלכה⁴⁴.

ו״ל אַז דאָס איז בשייכות מיט דעם וואָס די דיני שדה אחוזה און שדה החרם זיינען אין דער פרשה און אין דער מס' ערכין. וואָס כל ענין ערכין איז פאַרבונדן מיט טעם ושכל (מ'שאַצט אַפּ וויפל ס׳איז די שווי פון אַ זכר מבן עשרים ועד בן ששים, וויפל פון אַ נקבה וכו׳, זייער שווי בהשנים שלפנ״ז ושלחנ״ז, דער ערך אדם ע״י „והעריך אותו הכהן גו״ דער ערך בהמה „והעריך הכהן אותה גו״⁴⁵). דער ענין

46) דנעץ תחלת בסופן ולכן מנהג ישראל תורה — דמקשרין בהדין סיום המס' בתולתה.
47) וכ״ה תוכן המשנה האחרונה דערכין (שעלי קאי הדין בגמרא כשדה חרם כו״): אין עושין שדה מגרש כו״ שלא יחריבו ערי ישראל. שטעט הדין הוא סיבת הדין.

48) ומתאים גם להדין דערי הלויים במשנה שם (ערכין לג, ב) אין דברים הללו אמורים אלא בערי הלויים (וכן פסק הרמב״ם הל' שמיטה ויובל פי״ג ה״ח) — שדנים וקובעים ע״פ החפצא, ולא הגברא. וראה צפצפ״ה הנ״ל.

49) ראה סוה״ש תרע״צ ע' 276. לקו״ש ח״ב ס״ע 400 ואילך.

50) ראשי פרקים מתולדותיו — ראה פלח הרמון על ספר בראשית וע״ס שמות בתחלתם.

41) ראה תוד״ה דת״ר שם כח, א.

42) וצ״ע מה שהרדב״ז וקריית ספר להרמב״ם שם העתיקו רק התחלת הלימוד מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה, ולא המסקנא דאר״נ.

43) וצ״ל דלהרמב״ם ה״י הגירסא בגמרא מנין לכהן שהחריס במקום שהקדיש, וכמ״ש בלקוטי הלכות (זבח תודה) להחפץ חיים בערכין כח, א. או אולי מפרש מ״ש בגמרא שהקדיש היינו שהחריס שדה חרמו. ודוחק. וצ״ע.

44) והרי גם בתורה רק לר״ש דרשינן טעמא דקרא (גיטין מט, ב וש״נ). וראה תוד״ה ורבי שם „דלא פליגי אלא היכא דאיכא נפקותא״. וראה הדעות בשד״ח כללים מערכת ט' כלל טז.

45) ובפרטיות בדריול על כהנ״ל.

יונגערמאן האט א קשיא אין ערכין דארף ער פריער זיך מעריך זיין.

ווייל אז דאס איז געווען א הוראה צו ר' הלל'ן למשך כל ימי חייו, כידוע די הנהגה פון ר' הלל'ן אין הידורים און זהירות'ן ביותר.⁵¹

אבל, לכאורה, ע"פ הנ"ל, איז דאך דער ענין פון ערכין פארבונדן מיט טעם והשכלה, און דער עיקר מעלה ויתרון פון ר' הלל'ן איז גאר באשטאנען אין דעם וואס ער איז געווען אן עובד ה', און ניט אין דעם וואס ער איז געווען א משכיל נפלא.

איז דער ביאור בזה, אז היא הנותנת: בשעת מען איז זיך מעריך, דעמאלט קומט מען צו דער השכלה והבנה, אז (עיקר ה)עבודה איז ניט דער ענין פון טעם ודעת, נאר קבלת עול, זיין א עובד ה'.

וואס דאס דריקט זיך אויס בסיום המס' איז דעם ענין החרמים: ער איז מחרים ניט נאר די נכסים, ער זאל ניט הנאה האבן פון נכסי (גשמיות) העולם (ל' העלם), נאר אויך — כחות נפשו, אז זיי זאלן זיין "ברשות אדוניו" קדושים ומובדלים פון עניני עוה"ז, ביז כאופן חרמי כהנים אז "אין להם פדיון", לא ימכר ולא יגאל⁵²; זיי ווערן קדושת הגוף

ביז ע"ד ווי ס'איז געווען ביי ר' הלל'ן, אז מצד גודל זהירותו אין פרישות פון עניני עוה"ז, האט זיין גוף אליין גע-פילט וואס ער דארף טאן און ווי ער דארף טאן.⁵³

און בשעת די הנהגה פון א אידן איז באופן כזה, אז ער איז מחרים עניני הגשמיים וכחותיו הרוחניים באופן של קדושה והבדלה הנ"ל איז דאס אזוי במכש"כ אין זיין דבור כפשוטו, אז ער איז נזהר בדבורו ביותר, און ס'איז ניט שייך אז ס'זאל ארויסגיין פון זיין מויל א לשון פון היפך הברכה:

און דעמאלט איז ביי עם, רק טובה ושפע ברכה, ביז באופן ווי ס'איז ביי כהנים ולוים, וואס כל איש ישראל אשר נדבה רוחו קען דערצו צוקומען "להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו כו", וואס דעמאלט "הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהי ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים"⁵⁴. און אויך כל נכסיו (ופשיטא — כל בניו וביתו) זיינען זיי גופא "שוכן בית אדוניו מקום הברכה והחסד והטוב",

און עס קומט אראפ בטוב הנראה והנגלה בבני חיי ומזוני רוחי, ויה"ר — לכל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם.

(משיחות י"ט כסלו, ש"פ וישב תשמ"א)

51) ראה לקויד ח"ג תקנ"ב, ב. ואילך.

52) פרשתנו כו, כח. ערכין כח, ב. רמב"ם שם פ"ז ה"ד.

53) לקויד שם תקנ"ב, ב.

54) רמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל.

הוספות

•

שיחות תש"מ – תשמ"ב